

Megmentették a kipusztulástól

Mártély címermadara

Olyan folyamatok is zajlanak az élővilágban, amelyekre kutatók ma még nem találnak magyarázatot – hívja föl a figyelmet a hódmezővásárhelyi természetvédő polihisztor, aki részt vett a magyar rétisasállomány megmentésében.

A természetvédőként is ismert *Lelkes István*, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület tagja, nemrég Batidán tartott előadást a kisteleplői, illetve a vásárhelyi határ élővilágát ismertetve. Ha rétisast lát, mindig eszébe jut az az évtizedekkel ezelőtti időszak, amikor a kipusztulás határára került az ország rétisasállománya, a vegyszerezés, és a szovjet légköri atomkísérletek következtében. Mesterséges fészkek kihelyezésével, téli etetéssel – Vajháról vitték a madaraknak az elhullott borjakat – segített, más madárvédőkkel együtt, a kritikus szintre csökkent állomány fenntartásában.

– A szigorú védettségnek köszönhetően sokszorosára emelkedett az állomány a hetvenes évekbelihez képest – mondja a természetvédő. Rétisast elsősorban a mártélyi holtág környékén láthatnak szerencsés megfigyelők, és Mártély község címerében, amelyet *Erdős Péter* vásárhelyi festőművész készített.

Az országra oly jellemző rétisast – szárnyfesztávolsága elérheti a két és fél métert is – egyre gyakrabban láthatjuk Hódmezővásárhely környékén

Fotó: Lelkes István. Tésik Attila reprodukciója

A ragadozó madarak közül leggyakrabban persze ölyveket észlel az útonjáró, különösen

télen. A jókora, szinte sasméretű, rendkívül hasznos, rácsálópusztító madarak egykedvű-

en gubbasztanak az út menti fákra. Sajnos – hívja föl a figyelmet Lelkes István – sokan úgy gondolják: az ölyvek megfogják a fácánt. Csak hogy ez nem igaz.

Héja szintén meglehetősen gyakran észlelhető települések közelében, télen – akárhányszor a vásárhelyi Kossuth tér fölött is –, ezek ugyan jórészt kisebb méretű madarat esznek, de elsősorban a legyengült, beteg példányokat kapják el. S épp a héjával kapcsolatban történt meg: Belgiumból, ahol valószínűleg a legszigorúbban védik, egyszerűen eltűnt; a jelenlegnek egyelőre semmilyen magyarázatát nem találják a kutatók. Ilyen folyamat zajlik napjainkban Magyarországon a korábban rendkívül gyakori balkáni gerlével kapcsolatban. Ez a mindenki által ismert, egykor Indiából a Balkánon át hozzánk betelepült madár újabban erősen ritkul. Hiába tanulmányozzák már régóta nagyon alaposan a jelenséget a madarászok, nem találják okát, sem a vegyszerezett táplálékkal, sem az ólomszennyeződéssel kapcsolatos feltételezés nem igazolódott be. A példák – mutat rá a természetvédő – arra intenek: minden, a környezetünkben fellelhető élőlényre vigyáznunk kell.

FARKAS CSABA

Egy régi épület új feladatokat keres

Kihasználatlanul kongó kaszinó

A hódmezővásárhelyi egykori ifjúsági háznak, a még egykori kaszinónak múltja, az van. Jövője? Nem elképzelhetetlen, hogy még az is. Egyelőre azonban olyan természetességgel repülnek fölötté az évek, miközben csak úgy kong a kihasználatlanságtól, mint-ha külön e célzattal épült volna.

Legszembetűnőbb sajátossága a régi, patinás épületnek: benneni nem lehet, csak elhaladni előtte, mint ezt meg is tesszik, naponta pár ezren. A Sándy Gyula tervezte, magyar szecessziós stílt képviselő, 1900–1901-ben épült kaszinóban nagyterem, társalgó, könyvtár, ebédlő egyaránt volt. „Társadalmi jellegét kifejezőn általánosan úri kaszinónak hívták” – írja Dömötör János az 1845-ben alakult Kaszinó Egyetéről, mely székházként hozta létre az épületet. Kőszegfalvi Ferenc helytörténészről halljuk, a korabeli gazdasági napszámostól nagypolgárig terjedő társadalmi rétegződés minden egyes elemének megvolt a társas-művelődési színtere, a parasztságnak, kispolgárságnak az olvasóköri, a munkásságnak a munkássághon, a közép-, nagypolgárságnak pedig a kaszinó. Hogy

könyvtár is helyet kapott az épületen belül, arra utal, a kaszinóban alkalmanként nem csak ferblizni lehetett. Mindenesetre alapvetően pozitív folyamatok kötődnek a Kaszinó Együlethez, éppúgy, mint elődeihez, így az Olvasótársasághoz, Társalgási Együlethez is, melyek – mint Dömötör János utal rá – kulturális ügyektől kezdve a város közvilágítás-ügyének megoldásáig számos feladatot igyekeztek magukra vállalni.

Ezerkilencszáznegyvenöt – tudjuk meg *Borus Gábor* helytörténésztől – e tekintetben is határkő volt, a kaszinó – mint a polgári kultúra része – fől számolandónak minősült. Magától értetődő, hogy nem is lehetett más az épület az 1950-es évek elejétől, mint a pártoktatók háza, volt megyei pártbizottsági székhely is, később, s ez már nagyon üdvözlendő, ifjúsági házként működött, egészen a rendszerváltásig. Azóta nem sikerült feladatot találni neki, az épület – hasonlóképp a volt Erzsébet Szállóhoz – folyvást romlik. És most érkezünk el a mához. Hírlík, létezhet megoldás, az épületnek nemcsak múltja van, de jövője is. Ez azonban már egy másik történet.

F. CS.

„Elhatároztam, hogy megírom az én 20. századomat”

A szavak árulása és a demokrácia diszkrét bája, az erkölcs, a hit, a „magyar zsidó”, az abortusz, az anyanyelv, az orvosképzés. Témák a szegedi belgyógyász professzor új könyvéből. De miért ír egy orvos – eszszékét?

– Az első könyvem, ami nem szakmai témájú volt, a Zárójelentés című önéletrajzi kötet – mondja *Varró Vince*, a köztisztviselőnek örvendő szegedi belgyógyász professzor. – Örömmre rég elfogyott a második kiadása is. Ugyanúgy a Medicina gondozta, mint ezt a mostanit, melynek címe: A világ, bennem és körülöttem. Tudom, sokan lenézik a műfajt, az önéletrajzot, és a nem hivatásos írók reflexióit a világról. De azt gondolom, sem az újságokból, sem a paragrafusokból nem lehet majd pontosan megtudni, milyen volt valójában az élet a 20. században, s a jövőben a történetírók egyik legfontosabb forrása lehet, amit ma a gondolkodó emberek papírra vetnek.

Gondolatsere

– 1921. október 13-án születtem, 19-én jött vissza IV. Károly király, hogy megpróbálja újjáéleszteni a monarchiát. Ez nem sikerült neki. Végleg eldőlt, hogy Magyarország semmit nem fog megőrizni a 19. századból, hogy valami egészen más következik. De mi? Amikor 70 esztendősem lettem és volt már mit végiggondolnom, meg időm is

jutott erre, elhatároztam, hogy megírom az én 20. századomat. Ahogyan megadattam végigélnem. Mivel azzal kicsit hízelgek magamnak, hogy gondolkodó emberként életem, most, az új könyvben gondolataimat, véleményemet írtam meg a számomra nagyon fontos témákról. Azt remélem, ezek másoknak is fontosak, és érdekes lehet a gondolataink találkozás, összecsengése vagy ütközése.

Szabad a pálya

A professzor témái között szerepel az erkölcs, az anyanyelv, a hit, a vallás, az egyház, a magyarság fogalmának, a „magyar zsidó” kifejezésnek a jelentése, az abortusz, a holokauszt, a szavak árulása. A kötet második részében a tágn vett egészségügy berkeiben kalandozik, mint a kutatás és etika, az orvosképzés, a vezetés gondjai, a Hetényi-iskola, a belgyógyászsors.

– Nem bújhatok ki a bőrből, hozzászoktam a tudományos témájú publikációkhoz, melyeknek szigorú szabályait éppúgy be kell tartani, mint papnak a litániát. Ezekben a nem szakmai írásokban viszont szabad a pálya. Csak hogy én nem vagyok író. Nem találom ki semmit, mindössze kommentálok. Ráadásul kiszáradt a stílusom a sok orvosi közleményben és megszoktam, hogy csakis olyasmit írhatok le, ami közöl valamit. Ha a Tisza fölött repkedő sirályok képét festeném meg szavakkal, arról mindenkinek más jut-

hatna eszébe. Az én szavaim azonban erősen kötődnek a tárgyukhoz. Más oldalról példálózva: a teológus magyarázza a hitet, én elmondom, hogyan életem meg – jellemzi írói énjét a professzor.

A könyvből választott egyik írás, A demokrácia diszkrét bája bizonyos fokig jellemző az egész kötet hangulatára. A szerző a tévében látott egy idősebb házaspárt, munkások voltak, Sztálinvárosban dolgoztak anno, ott voltak Kádár János temetésén. Milyen ember volt Kádár? – faggatták őket, mire elmondták, hogy szerintük nagyon rendes ember volt. Ismerték, mert egyszer ellátogattak Sztálinvárosba és integetett nekik. Ugyanez a pár Nagy Imre temetésén is ott volt. Tudják-e, hogy Kádárnak köze volt Nagy Imre halálához? Nem tudták. Megváltoztatja ez a véleményüket Kádárról? Nem. A riport után a szerző azon gondolkodott el, hogy ennek a két „rendes magyar embernek” a szavazata ugyanannyit ér a választáskor, mint akárkié. És mit tudnak a világról? Mi alapján voksolnak? Lehet, hogy az ő szavazatuk dönti el, merre menjen a demokrácia?

Elég, ha integetnek

A gondolatsor végén egy adag szarkazmussal arra jut, hogy nincs sok értelme a politikusok erőfeszítéseinek a kampányokban. Kár az energiákat fecsemleni a programok ismeretetésére is. Elég, ha integetnek.

Varró Vince: A jövőben a történetírók fontos forrása lehet, amit a gondolkodó emberek papírra vetnek

Fotó: Gyenes Kálmán

Karát Ékszer
SZEGED PLAZA
Tel.: 486-970
Valentin-napi
meglepetésekkel várjuk
rég és új vásárlóinkat!

EZÜST ÉKSZEREK
most **50%** engedménnyel!

RAKTÁRAK

100-1500 nm

IRODÁK

BÉRBE ADÓK!

Telefon: 70/211-00-53

Szerelmi vallomás

a moziban!

Küldje be saját szerelmes versét szerkesztőségünkbe, és **nyerjen 1 pár mozijegyet!**

Beküldési határidő: **2004. február 12., 12 óra** A vers mellé csatolja nevét, címét, e-mail címét és telefonszámát!

A borítékra írja rá: **VALENTIN-NAP.** Címünk: 6720 Szeged, Stefánia 10.

A nyertesek a jegyeket, melyek február 14. és 29. között bármelyik előadásra érvényesek, a szegedi Belvárosi Mozi pénztárában vehetik át. **Mozitírfó: 62/543-185**

DÉLMAGYARORSZÁG és DÉLVILÁG
OTT HON VAN!